

Bilten broj 6
Jun 2021.

Zajedno možemo bolje

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
SRBIJA-CRNA GORA
2014-2020

Republika Srbija

Crna Gora

Ovaj program finansira
Evropska unija

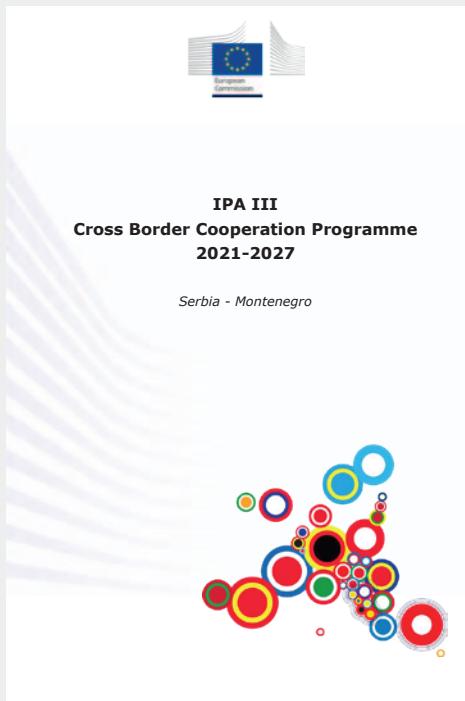
Šesto izdanje biltena "Zajedno možemo bolje", koji je pripremio Zajednički tehnički sektetarijat za IPA II Program prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020, donosi informacije o aktivnostima i događajima sprovedenim u okviru Programa.

www.cbc-srb-mne.org

www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE

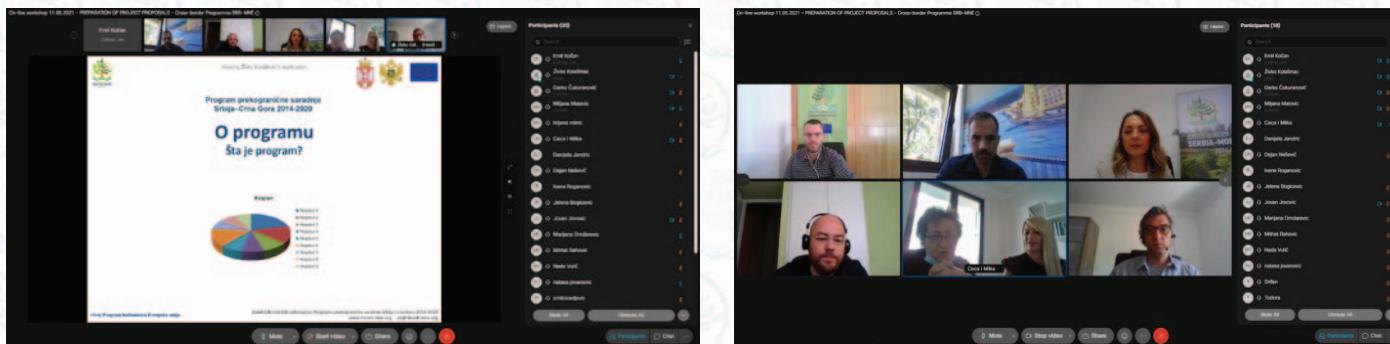
www.cbc-srb-mne.euzačebe.rs/en/

U završnoj fazi pripreme IPA III Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora za sledeću sedmogodišnju finansijsku perspektivu 2021-2027, drugi nacrt Programske dokumente je predstavljen na Javnim kosultacijama održanim 21. aprila 2021. godine. Učesnici ovog događaja su dali svoj doprinos ovom važnom procesu kroz davanje prijedloga za unaprjeđenje ovog dokumenta.

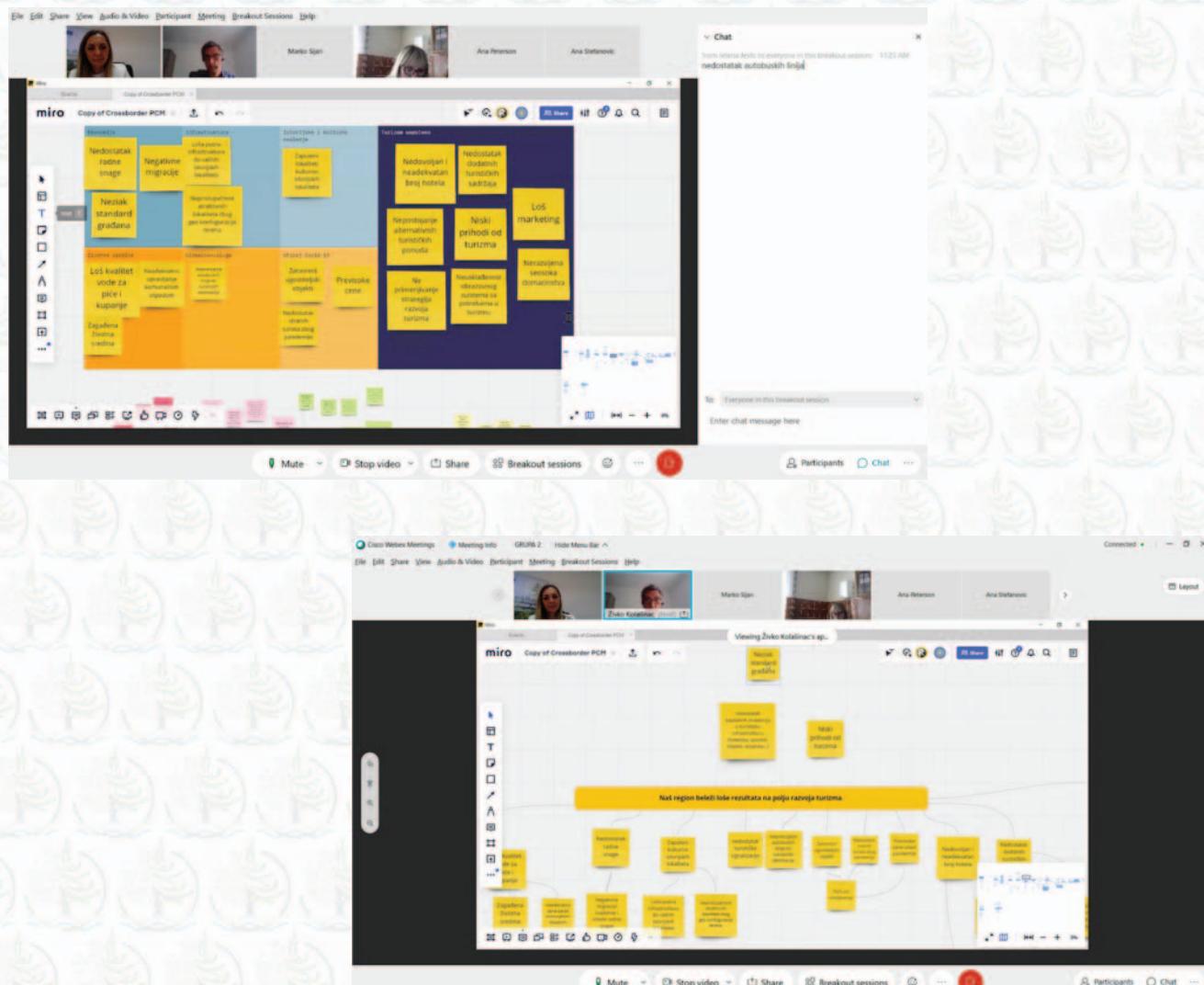

Radionice na temu „Priprema prijedloga projekata u okviru Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020“ održane su 11. i 13.maja 2021. godine, virtualno. U okviru priprema za raspisivanje predstojećeg poziva za dostavljanje prijedloga projekata radionice su organizovali Ministarstvo za evropske integracije Republike Srbije i Kancelarija za evropske integracije Crne Gore uz pomoć Zajedničkog tehničkog sekreterijata Programa.

Radionicama je prisustvovao preko 35 predstavnika nacionalnih i lokalnih institucija, razvojnih agencija i nevladinih organizacija. Učesnicima je detaljno predstavljen Program prekogranične saradnje dvije zemlje, njegovi ciljevi, struktura i prioriteti, ključni aspekti projektnog ciklusa i razvijanja projekata ali i praktični savjeti o načinu apliciranja i pripremi matrice logičkog okvira. Svi zainteresovani imali su priliku da dobiju odgovore na pitanja i učestvuju u diskusiji.

**Vijesti iz projekata finansiranih u okviru
Prvog poziva IPA programa prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora 2014 -2020**

Budućnost planete je u našim rukama, možemo je sačuvati

U okviru projekta „Smanjenje uticaja lokalnih zajednica prekograničnog regiona Srbije i Crna Gore na klimatske izazove – MI MOŽEMO“ su definisani regionalni prekogranični prioriteti u smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte u cilju unaprjeđenja regionalne saradnje i koordiniranog djelovanja na smanjenju negativnog uticaja na klimatske promjene.

Tokom dvodnevних završnih konferencija održanih 3. i 4. juna 2021. godine u Vrnjačkoj Banji i Kraljevu i 7. juna u Pljevljima učesnici su imali prilike da se upoznaju sa rezulatima ostvarenim tokom realizacije projekta.

U okviru projekta koji su partnerski realizovali Asocijacija za razvoj Ibarske doline iz Kraljeva, Grijanje d.o.o iz Pljevalja, Javno energetsko preduzeće "Toplana" iz Kraljeva i Centar ekoloških inicijativa iz Berana, urađen je promotivni spot pod sloganom "Budućnost planete je u našim rukama, možemo je sačuvati".

Djelovanjem ljudi svake sekunde se na našoj planeti ispušta oko 800 tona ugljen-dioksida u atmosferu, što uzrokuje nepovoljne klimatske promjene. Projekat je doprinio smanjenju emisije ugljen dioksida za oko 75 tona godišnje u prekograničnom području Srbije i Crne Gore.

Projekatom su obuhvaćene i aktivnosti usmjerenе na unaprjeđenje obrazovnog procesa i sticanje znanja učenika osnovnih i srednjih škola o obnovljivim energetskim izvorima. Ukupno šest osnovnih škola i Toplana u Kraljevu su opremljene opremom koja koristi sunčevu energiju i pelet, a Toplana u Pljevljima je dobila opremu za brze intervencije prilikom kvarova.

Šefica Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori ambasadorka Oana Kristina Popa boravila je 20. maja 2021. godine u zvaničnoj posjeti opštini Pljevlja i tom prilikom posjetila Osnovnu školu "Salko Aljković", u kojoj je Evropska unija finansirala ugradnju solarnih panela u okviru projekta "Mi možemo".

Distribuirani setovi za kompostiranje

Kao dio podrške uvođenju koncepta održivog upravljanja čvrstim komunalnim otpadom Opština Gusinje izvršila je nabavku 30 kontejnera i 15 kanti za odlaganje otpada, koji će doprinijeti ljepšem izgledu grada.

Ova nabavka veoma je značajna za lokalno Komunalno preduzeća jer će nove komunalne posude zamijeniti stare, a takođe će biti postavljene na novim lokacijama u užoj gradskoj zoni i okolnim seoskim naseljima.

Vrijednost nabavke kontejnera i kanti iznosila je oko 8,700 evra, a nabavka je realizovana uz pomoć Evropske unije u okviru projekta "Uvođenje održivog upravljanja otpadom - BinS" koji se realizuje u okviru Programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora 2014 – 2020. Projekat se partnerski realizuje sa Komunalnim preduzećem „Vrela“ iz Sjenice.

Pored ove nabavke projekat je podržao i nabavku dva kamiona za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada kao i niza aktivnosti koje za cilj imaju zaštitu životne sredine, uvođenje sistema održivog upravljanja otpadom i promociju kompostiranja.

Obuka o kompostiranju održana je u Gusinju 15 i 16. juna 2021. a bila je namijenjena mladim farmerima, stanovnicima gradskih i prigradskih naselja u Gusinju koji su zainteresovani za kompostiranje.

Obuci je prisustvovalo 30 učesnika koji su imali prilike da saznaju nove informacije o ovoj veoma

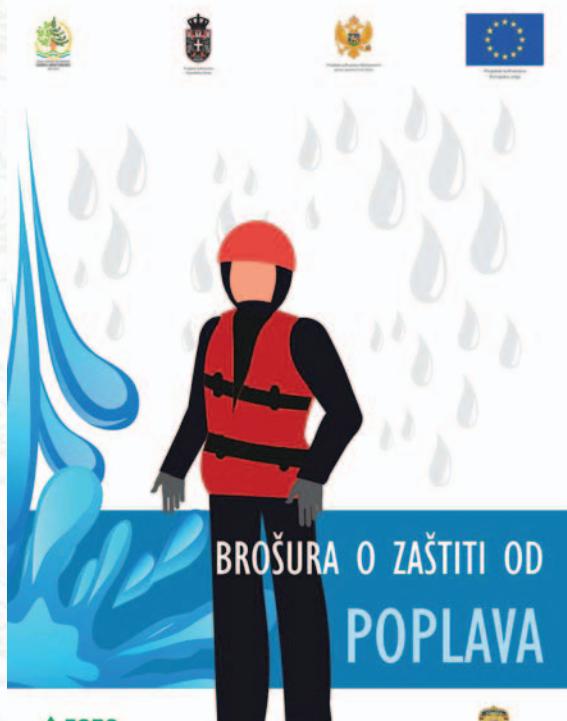
zanimljivoj temi. Tokom obuke u prostorijama Opštine Gusinje dok se terenski rad realizovao u dvorištima zainteresovanih građana gdje je prikazan način izrade kompostera kao i način slaganja biorazgradivog otpada radi njegove razgradnje i kasnije stvaranja komposta.

Tokom obuke zainteresovanim građanima podijeljeno je ukupno 30 setova za kompostiranje sa tendencijom da se trend kompostiranja bio otpada proširi među farmerima i ostalim stanovnicima Gusinja.

Nabavljenova oprema kroz projekat „Budimo pripremljeni”

Konferencija u okviru projekta „Budimo pripremljeni” održana je 3. juna 2021. godine u Novom Pazaru. Na konferenciji je predstavljena nova oprema nabavljena za Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije – Sektor za vanredne situacije. Nabavljena je oprema za zaštitu i spasavanje od poplava i požara koja obuhvata pet terenskih vozila, pet termovizijskih kamera i pet prenosnih rezervoara za vodu koju su dobili grad Novi Pazar i opštine Tutin, Sjenica i Raška. Vrijednost nabavljene opreme iznosi 82.421,48 eura.

Projekat ima za cilj unapređenje kapaciteta nadležnih institucija iz Srbije i Crne Gore koje se bave zaštitom i spasavanjem za prevenciju požara i poplava i ublažavanje njihovih posljedica, kao i informisanje stanovništva prekogranične oblasti o važnosti smanjenja rizika od nepogoda. Ostale projektne aktivnosti uključuju prekogranične treninge i pokazne vježbe na teme vezane za zaštitu i spasavanje u slučajevima požara i poplava, prekogranične seminare o modelima dobre prakse kada je u pitanju zaštita od požara i poplava, međunarodnu konferenciju na temu smanjenja rizika od nepogoda, kampanju informisanja stanovništva o rizicima od nepogoda, preventivnim mjerama i aktivnostima koje bi trebalo preduzeti u slučajevima određenih nepogoda itd.

Pored toga, u proteklom periodu su izrađene brošure o rizicima i zaštiti od poplava u cilju informisanja stanovništva o uzrocima nastanka poplava, opasnostima koje prate poplave, ali i načinima pravilnog ponašanja, mjerama sprječavanja i smanjivanja štetnih posljedica po živote i zdravlje ljudi, materijalna dobra, životnu sredinu, kulturno-istorijsko naslijeđe, privredne aktivnosti i infrastrukturu.

Vodeći partner na projektu je NVO FORS Montenegro, dok je partner u Republici Srbiji Ministarstvo unutrašnjih poslova. Projekat se u Crnoj Gori realizuje u opština Berane, Bijelo Polje, Nikšić, Šavnik, Žabljak, Pljevlja i Petnjica, dok se u Srbiji sprovodi u opština: Novi Pazar, Sjenica, Tutin i Raška.

U okviru Drugog poziva za podnošenje prijedloga projekata, IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020, u predhodnom periodu su ugovorena su još tri projekta iz preostalih sredstava. Projekti imaju za cilj jačanje socijalne i kulturne inkluzije ranjivih grupa kao i unaprjeđenje kapaciteta za korišćenje turističkih potencijala.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA programa prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora 2014 -2020

Uspostavljanje tematskih staza

Aktivnosti na početku realizacije projekta „Tematsko putovanje koridorom kulturne i prirodne baštine od Srbije do Crne Gore - Creative twinning“ u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora 2014-2020 usmjerene su na jačanje saradnje ljudi i institucija na izgradnji kapaciteta i promociji kulturno-istorijskih i prirodnih vrijednosti datog područja. Razvoj tematskih staza u skladu sa postojećim potencijalima dopriniće unaprjeđenju uslova da područje sa značajnim ljudskim potencijalom i ponudom, postane pristupačnije i atraktivnije posjetiocima, utiče na održivost privrednih aktivnosti, očuvanju prirodnih karakteristika i njegovanje tradicije.

Glavna tema projekta je turističko oživljavanje ključnih lokacija koje baštine zajedničko naslijeđe u prekograničnom području Srbije i Crne Gore kroz brojne aktivnosti koje doprinose kreiranju novog turističkog proizvoda.

U tu svrhu održani su brojni sastanci sa predstvincima donosilaca odluka, predstvincima NVO i institucija koje su aktivne na predmetnoj teritoriji i imaju snažan lokalni uticaj na njen održivi razvoj. Produktivni sastanci doprinijeli su usaglašavanju organizacionih koraka u sprovođenju prioritetnih aktivnosti, inicijalnu razmjenu mišljenja i kreativnih ideja oko ključnih potencijala razvoja tematskih staza i zajedničkog prekograničnog proizvoda.

Podrška efikasnom početku implementacije data je i od strane tima Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa, putem onlajn monitoring posjete, uz smjernice i pojašnjenja. U toku je formiranje Tehničko-savjetodavnog odbora (TSO) za potrebe koordinacije projektnih aktivnosti i praćenja realizacije projekta. Dogovoren je da će TSO biti sačinjen od predstavnika institucija i privatnog sektora uključujući i predstavnike jedinica lokalnih samouprava.

„Očekujem da će projekat doprineti većoj prepoznatljivosti, atraktivnosti i vidljivosti prekograničnog regiona kao turističke destinacije sa poboljšanom turističkom ponudom. Brojne institucije, organizacije i pojedinci uključeni u projekat takođe će doprinijeti ostvarivanju očekivanih rezultata projekta. Implementacioni tim ima iskustva, ali svakim novim projektom dobija dodatnu energiju za izgradnju kapaciteta i učvršćivanje saradnje“ - Radojka Savić, menadžer projekta.

Tragovima sova i drugih divljih vrsta

Centar za zaštitu i proučavanje ptica iz Podgorice u saradnji sa projektnim partnerima NVO Sjeverna zemlja iz Berana, Regionalnom turističkom organizacijom Sandžak iz Novog Pazara i Udruženjem građana Jadovnik iz Prijepolja, od februara 2021. realizuje "Hu Hu projekat – Tragovima sova i drugih divljih vrsta".

Cilj projekta je podsticanje razvoja turizma zasnovanog na prirodnom nasleđu divljih biljnih i životinjskih vrsta u prekograničnoj oblasti između Srbije i Crne Gore. Vrijednost projekta iznosi 262,028.98 eura a planirano trajanje projekta je 24 mjeseca.

Projekat između ostalog predviđa uspostavljanje dva wildlife turistička itinerera, obuku vodiča za vođenje tura koje uključuju posmatranje divljih životinja i ptica, studijsku posjetu kao i uspostavljanje digitalne platforme za promociju wildlife turizma u regionu.

Partneri su u predhodnom periodu počeli sa realizacijom pripremnih aktivnosti u cilju prikupljanja podataka neophodnih za razvoj turističkih itinerera u prekograničnom regionu. Održan je niz sastanaka sa predstavnicima turističkih organizacija iz različitih opština, kao i drugih aktera koji djeluju u oblasti turizma, kako bi prikupili podatke o autentičnim lokalnim pružaocima turističkih usluga (seoska domaćinstva, restorani, outdoor klubovi), kao i o pojedincima koji bi mogli da daju doprinos razvoju itinerera, te da u kasnijim fazama budu direktno uključeni u ostale projektne aktivnosti.

U toku je procjena i prikupljanje podataka o divljim životinjskim vrstama, ljekovitom bilju i glijivama koje su specifične za projektno područje. Sve prikupljene informacije biće dio informativnog priručnika koji će služiti kako vodičima, tako i turistima koji budu posjećivali ovaj region.

Projektni tim je započeo i pripremne aktivnosti na mapiranju, procjeni sigurnosti, pristupačnosti i vidljivosti staza za divlje životinje i ptice u najpogodnijim oblastima u osam targetiranih opština.

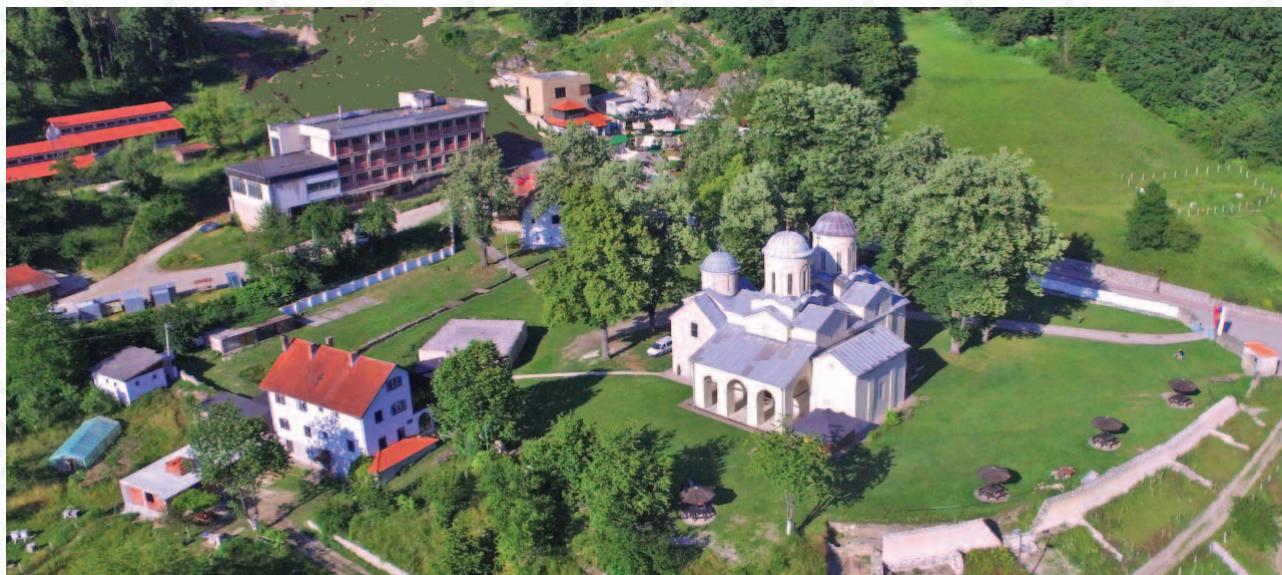

Čudni su putevi vere od Lima do Zete

Od 1. aprila 2021. godine počela je implementacija projekta “Čudni su putevi vjere od Lima do Zete” koji zajedno sprovode Turistička organizacija Priboj i Eparhija budimljansko-nikšićka. Ukupna vrijednost projekta je 410.430,38 eura od čega Evropska unija donira 336.552,91 eura. Predviđeno trajanje projekta je 24 mjeseca.

Kroz projekat je planirano da se stvore uslovi za održivi zajednički prekogranični proizvod kroz novu turističku infrastrukturu, bolju informisanost turista, poboljšan kvalitet usluga, bolju promociju prekograničnog vjerskog i kulturnog turističkog proizvoda i bolju vidljivost ciljnog područja. Takođe je planirano da se unaprijede kapaciteti oba partnera na projektu kroz izgradnju centra za posjetioce u okviru kompleksa Pribojske banje i adaptaciju i opremanje istorijske vile u centru Nikšića kao i unaprjeđenje zajedničke ponude vjerskog turizma prekogranične oblasti.

“Drago mi je što smo uspostavili saradnju sa Eparhijom budimljansko-nikšićkom na ovom zaista interesantnom projektu zahvaljujući kome ćemo unaprijediti turističke potencijale ovog prekograničnog područja i doprinijeti razvoju ova dva nedovoljno razvijena područja. Očekujem uspješnu poslovnu saradnju sa partnerima na projektu pogotovu što smo i jedni i drugi do sada imali iskustva u implementaciji projekata prekogranične saradnje” - Vidoje Didanović, Turistička organizacija Priboj.

Bilten broj 6
Jun 2021.

Zajedno možemo bolje

Republic of Serbia

Montenegro

This Programme is funded by
the European Union

www.evropa.gov.rs

ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT

Zore Tomašević 5
31300 Prijepolje
Republika Srbija
+381 33 711 705
jts@cbcserb-mne.org

www.mei.gov.rs

Živko KOLAŠINAC
Rukovodilac Zajedničkog tehničkog sekretarijata
zivko.kolasinac@mei.gov.rs

www.eu.me

Miljana MATOVIĆ
Projektni službenik i stručnjak za komunikaciju
miljana.matovic@mei.gov.rs

www.kei.gov.me

Darko ČUKURANOVIĆ
Programski saradnik
darko.cukuranovic@mei.gov.rs

www.cbc-serb-mne.eu

Milan ŽEŽELJ
Službenik za finansije
milan.zezelj@mei.gov.rs

www.cbc-serb-mne.eu/zatebe.rs/en/

ANTENA
Ive Andrića 1
84000 Bijelo Polje
Crna Gora
+382 50 682 202

Emil KOČAN
Projektni službenik
emil.kocan@gsv.gov.me

Mithat BAHOVIĆ
Programski saradnik
mithat.bahovic@gsv.gov.me

Ovaj bilten je proizveden uz finansijsku podršku Evropske unije
Sadržaj biltena je isključiva odgovornost operativnih struktura uključenih u
implementaciju IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora
2014-2020, te ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.